

Året, der gik

Året er ved at gå på hæld, og på Peter Skautrup Centret gør vi klar til at sende 43. *Ord & Sag* ud i æteren. Fra i år ikke længere trykt på papir, men, takket være de to redaktører Mette-Marie Møller Svendsen og Kristoffer Friis Bøegh, som frit tilgængeligt på <https://tidsskrift.dk/ordogsag/>. Selvom *Ord & Sag* i det store og hele ligner sig selv, så giver det nye medie nye muligheder. Således kan læseren via linkene i de enkelte artikler direkte komme videre til relevante hjemmesider. Heller ikke tidsskriftets omfang er på samme måde en hæmsko længere – selvom forfatterne har bestræbt sig på at skrive, som altid, (relativt) kort men godt! Ældre numre af *Ord & Sag* vil med tiden komme til at ligge på Open Access-portalen tidsskrift.dk, hvor sidste års *Ord & Sag* nr. 42 allerede ligger tilgængeligt.

År 2023 har været et begivenhedsrigt år, og medarbejderne har bidraget med mangt og meget. Nogle af aktiviteterne og bidragene ses afspejlet i dette nummer af *Ord & Sag*.

Således bærer omslaget i år tydeligt præg af et af årets højdepunkter: Torben Arboe fik afsluttet sit imponerende arbejde med udgivelsen af sin sin *Thy-ordbog. Dialekter i Thy i mands minde*, og det blev fejret fredag d. 17. november i Thisted. *Thy-ordbogen* formidler Torsten Balles (1900-1979) ca. 17.000 sedler med dialektoptegnelser fra 1950'ernes Thy, der de sidste år er indtastet i en database (ved god hjælp fra studentermedhjælperne og vores frivillig Ingeborg Christensen) og redigeret (bl.a. ved god hjælp fra Kirsten Lyshøj og Inge Friis). Ordbogen, der er udgivet i to bind og på i alt 686 sider fremstår nydelig med det meget omfangsrige og overskueligt organiserede indhold. De fine illustrationer undervejs giver læseren lyst til at bladre løs i ordbogen. Hurra for *Thy-ordbogen*! Og hurra for leksikografien, der stadig viser sig at være nødvendig til at hjælpe brugere med at finde dét, de leder efter! *Thy-ordbogen* blev omtalt i *Ord & Sag* 42, men jeg vil nævne dens præsentation og reception på Thisted Bibliotek, der blev et tilløbsstykke uden lige. Biblioteket var

smækfyldt med interesserede thyboer og andre med interesse for thybomål og gamle dage i Thy. Læs mere om udgivelsen [her](#).

Torben har også, sammen med Kristoffer Friis Bøegh, haft tid til at deltage i konferencen *Fourteenth Annual Workshop on Immigrant Languages in the Americas* i Flensborg. Artiklen “Thybomål i South Dakota, USA” i dette nummer af *Ord & Sag* er baseret på et uddrag af deres foredrag. De to thyboer forenede deres kræfter, og gammelt og nyt mødtes! Begge har kunnet nyde godt af [LANCHART-korpussets](#) ‘Danske stemmer, CoAmDa (dvs. **korpus** over **amerikadansk**)’.

Et andet højdepunkt er, at Yonatan Goldshtein med stor succes – og i et mere end overfyldt lokale – forsvarede sin ph.d.-afhandling *Outline of a Prosodic Theory of Stød* fredag d. 8. september. Bedøm-merne skrev bl.a., at Yonatan's arbejde er både ambitiøst, og at det giver en tilbunds gående beskrivelse af stød i dansk; verden er des-uden blevet meget klogere på det danske støds fonologi. I det kom-mende år er Yonatan ansat på Aalborg Universitet og bl.a. underviser i forskellige sproglige emner, og derefter bliver han ansat som postdoc. i et forskningsprojekt, der skal undersøge sprogholdninger og sprogforandring i Thy (projektet har Nicolai Pharao, Københavns Universitet, som leder). Thy er i fokus i disse år!

Centrets anden ph.d.-studerende, Kirstine Boas, er kommet godt i gang med sin undersøgelse af fynsk, og her i *Ord & Sag* beretter hun om sine erfaringer med sit interessante feltarbejde på Skårup Skole på Sydfyn. Hun kom virkelig ‘under huden’ af de unge mennesker, hun observerede! Kommende forår skal Kirstine arbejde med sit speciale, og det kommer bl.a. til at indeholde et holdningseksperiment, som jeg også skal samarbejde med Kirstine om. Det bliver spændende at afprøve nogle nye metoder til et måske ellers velkendt koncept. Da Fyn er et rimelig ubeskrevet blad, kommer Kirstines arbejde til yderligere at præcisere beskrivelsen af det danske sprogsamfund. Centret nyder godt af det inspirerende samarbejde med de unge mennesker, deres friske ideer og utrættelige indsats!

Utrættelige er også Centrets to emeritusser, Viggo Sørensen og Ove Rasmussen, der – sammen med de øvrige kolleger – redigerer artikler til [Jysk Ordbog](#). Der redigeres nu i *læ-*, og Viggos artikel

om det deponente verbum længes uddyber noget af det, han arbejdede med under redaktionen af opslagsordet. Redaktion giver som regel stof, der kan uddybes nærmere. Vores redigeringsværktøj iLex gør det også muligt at redigere opslagsord længere inde i alfabetet, hvis lejligheden kræver det – eller byder sig. Det gælder for eksempel mit bidrag om *træls*, men også Torbens bidrag om *tele/telle* og *klage*.

Centrets samlinger med oplysninger om jysk dialekt rummer i det hele taget jysk kulturarv af øverste skuffe, og vi arbejder ihærdigt på, at både forskerkolleger og andre interesserede kan tilgå vores omfattende samlinger digitalt. Lignende tiltag diskuterer vi med vores gode kolleger fra bl.a. [Ømålsordbogen](#) og [Bornholmsk Ordbog](#) i forskningssamarbejdet [LexText: Kulturarv i ord og billeder](#) på Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet. Vi ønsker i fællesskab, på tværs af vores universiteter, at lukke Pandoras æske op og vise, hvilke skatte, samlingerne indeholder, hvad vi kan bruge dem til, og kan lære af dem, bl.a. i en kommende antologi. Mette-Marie Møller Svendsen og jeg er involverede, typisk i onlinemøder, men også fx i gruppens seminarer.

Centret indgår således i et meget større forskningsfællesskab, der beskæftiger sig med sproglig variation i og uden for Danmark, dengang og nu. Centrets medarbejdere bidrager med foredrag til nationale og internationale konferencer, og de skriver artikler inden for emner som leksikografi, dialektgeografi, sociodialektologi, perceptuel dialektologi, kontaktlingvistik og (historisk) sociolingvistik. Således er Mette-Marie bestyrelsesmedlem i Foreningen Leksikografer i Danmark ([LEDA](#), og deres nyhedsbrev, [LEDA-Nyt](#), som senest bragte et interview med Kristoffer under titlen “Kend din leksikograf”). Nogle af centrets medarbejdere deltog i [Sprogforandringscentrets](#) 15-års jubilæum, hvor vi fejrede det gode arbejde, vores gode kolleger på Københavns Universitet har udført. Vi har også gode kontakter med kolleger på de andre dialektordbøger i Norden, og Kristoffer har endda gode samarbejdspartnere på St. Croix, hvor han har studeret engelsk- og nederlandsk-kreolsk. Lokalt på Aarhus Universitet indgår Centrets medarbejdere i forskningsfællesskab i fx forskningsprogrammet [Sprog & Kommunikation](#), som jeg i år, sammen med Susana Fernández fra Spansk, blev ledere af. Både Kristoffer og jeg underviser i forskellige sproglige emner på Nordisk-uddannelsen, hvor også Mette-Marie indgår i medarbejderstaben.

Også uden for academia er der stor interesse for vores fagområder, og vi er rigtig glade for, at vores ekspertise er efterspurgt. Den bliver omsat til bidrag til bl.a. [Mål & Mæle](#), [Klog på Sprog](#) og [Lingoblog](#); Torben blev interviewet om thybomål i forbindelse med udgivelsen af *Thyordbogen*; og endda den danske film [Viften](#), der modtog Nordisk Råds Filmpris 2023, har Kristoffer som sprogkonsulent.

Der er stor interesse for egnessprogene, og det viser bl.a. Niels Frederiksen i sin fine bog *Dialekt på Fanø. En kulturhistorisk ordbog*, som jeg anmelder. Det viser sig også i de to *Tusind ord*-børneordbøger, Modersmål Selskabet udgav i år, én for bornholmsk, og én for vestjysk; Mette-Marie anmelder den for bornholmsk. Selv oplever jeg stor interesse for jysk, når jeg holder oplæg på baggrund af min Tænkepause *Jysk* rundtom i Danmark. Bidraget “Træls” er et eksempel på en lidt anderledes optræden, nemlig fra “Alt om alting”, en pitch-maraton, hvor deltagere på 12 minutter skulle præsentere hver sit emne; den foregik på [Teatret Riddersalen](#) på Frederiksberg. Det er en fornøjelse at få lov til at dele sin begejstring for sit fagområde, og jeg lærer rigtig meget de steder, jeg kommer, og hvor jeg får nogle gode snakke med dialekttalende og dialektinteresserede.

Vores forskning og formidling foregår også på engelsk. Fx har Kristoffer bl.a. fået udgivet (sammen med kollegerne Peter Bakker fra Lingvistik, og Carsten Levisen fra Roskilde Universitet samt undertegnede) to engelsksprogede bidrag om Anker Jensen, Danmarks første sociolingvist, i tidsskriftet [Historiographia Linguistica](#). Her i *Ord & Sag* bringer Kristoffer sammen med Centrets praktikant i efteråret 2023 og studerende på Lingvistik, Johan Valentin Keller, endnu et af Jensens hidtil utrykte manuskripter, “Lidt om de danske Folkemål, særlig de østjydske”.

Kommende år skal vi bl.a. producere en ny podcastserie, *På godt jysk*, som vi takker Aarhus Universitets Forskningsfond for at have givet støtte til. Samme fond får ligeledes stor tak for det skriveophold, jeg fik tildelt i efteråret; Kristoffer takker Hald Hovedgård for et skriveophold dér.

Til sidst ønsker vi her på Centret alle en glædelig jul og et godt nytår!

Inger Schoonderbeek Hansen, december 2023

Året, der gik

Torben Arboe signerer *Thy-ordbogen* på Thisted Bibliotek. Foto: Inge Friis.